

Kronika

iz principa mržnje in sovraštva. In tako se je Sova v nasprotju z revolucionarnim Macharjem razvil v pacifističnega entuzijasta, bližjega Březinovemu pojmu «kozmičnega bratstva».

Oba pesnika, Machar in Sova, sta s svojim plodonosnim delom izvršila velik naroden in socijalen čin. Oba sta pristna svobodoumna napredna človeka in izrazita kulturna delavca; dočim obstoja Macharjeva naprednost v splošno-kulturni delavnosti in je bolj intelektualnega značaja, tiči pomen Sove v prvi vrsti v poeziji in v umetniškem razmahu. Dočim so drugi živeli, iskali, se borili in trpeli — je Sova pesnil. Vse, kar je živel, trpel, kar je hotel, vse se mu je izpreminjalo v stihe, v godbo besed, v pesniško vsebino, v literarno delo. Poezija zanj ni pomenjala zgolj umetniškega doživljanja, temveč mu je postala usodna dolžnost.¹

Dr. V. Burian.

«La nuova letteratura slovena» je naslov članka, ki ga je na uvodnem mestu prinesla letošnja «L'Europa orientale» v svojem prvem zvezku (str. 1. do 18.) iz peresa I. Grafenauerja. Kritična sodba o takih preglednih člankih, v katerih omejuje pisca predpisani, navadno ozki obseg in mučna zavest, kako bi prišel v pravi kontakt z občinstvom, ki ga ne pozna, je težavna in nehvaležna stvar. V tem slučaju je še težavnejša in skoro nemogoča, ker je na prvi pogled očitno, da prevajavec (Arturo Cronia?) svoji nalogi ni bil kos. Tako je človek večkrat v zadregi, ali naj kako frapantno trditev postavi na rovaš avtorju ali prevajajcu. Take trditve so n. pr., da je Trdina «rievocatore di costumi popolari» (str. 1.), da je Meško župnik na Koroškem (3), da kaže Cankar v «Podobah iz sanj» «la sua nostalgia verso la pace e la riconciliazione dei popoli» (6), «i canti popolari sloveni nuovamento messi in luce da Zupančič agivano sulla letteratura» (15) in še marsikaj. V vrsti Cankarjevih del nahajamo naštetu tudi sledeča: «Il racconto di ospedale», la «Casa di Santa Maria del soccorso» (1904), la novella del «Mondo pedagogico», «Martino Kacur» (1906) e numerose altre, Zupančičev naslov «V zarje Vidove» je preveden «All' alba del giorno di S. Valentino» (10), «Mlada pota» «Gli anni di gioventù» (11), Milčinskega nedolžni «Muhoborci» pa so v prevodu postali naravnost «Funghi velenosi» (15). (Pravilno bi bilo «La borghesia di Cuneo».)

Povrh še zdi, da je članek dolgo nekje ležal in da je potem urednik ali prevajavec čutil potrebo, da ga primerno dopolni. Samo tako so n. pr. umljive trditve, da je Stritar «morto in questi giorni» (13) in da Tavčar, čigar «Visoška kronika» ni omenjena, «vive a Lubiana» (13). Številne tiskovne napake v letnicah in imenih so neprijeten dokaz, da je članek šel v svet skozi roke, ki so z njim ravnale brez pravega znanja in neizmerno malomarno. Ali bi vsaj koliko pazljiv urednik mogel pustiti 1900 kot letnico Cankarjeve smrti (4), ko bi vendar lahko videl, da se pretežna večina Cankarjevih spisov citira z višjo letnico, ali mirno pustiti v svet trditev, da je Finžgar rojen leta 1781. (14), Golar pa leta 1979. (16)?

V splošnem je Grafenauerjev pogled na novejšo slovensko književnost in nje ocena znana in tradicionalna. Presenetljiva novost bi bila mogoče edino v tem, da niti z besedico ni omenil Iga Grudna, ki je vendar do leta 1922. — preko te letnice spis ne sega — izdal troje knjig, ki so menda vendarle toliko značilne, da bi jim bil Grafenauer lahko privoščil vsaj toliko besed, kolikor jih je n. pr. (16) neznatnemu in neznanemu piscu, ki ga sam označuje kot Sardenkovega (!) epigona (!!)

— Na koncu članka je uredništvo pod črto dodalo še nekaj bibliografije «sulla recente letteratura slovena»; v nji se navaja poleg spisov Grafen-

¹ Podrobnejšo študijo o tem velikem pesniku, ki je med Slovenci le malo znan, bo priobčil «Ljubljanski Zvon» najbrž še v letošnjem letniku. Uredništvo.

 Kronika

---

auerja, Preglja, Lovrenčiča, Resa, Breznika in Erjavčevih «Slovencev» tudi «Fr. Frýdecký: Slovensko literární od doby Bernolákovy. Moravska Ostrava 1920», ki govori o novejši slovaški literaturi!

Na sledečih straneh (19 do 31) prinaša «L' Europa orientale» članek «L' attività sociale del partito popolare Sloveno», ki ga je napisal Umberto Bonnes. Pisatelj pozna dobro tozadevno slovensko literaturo — navaja spise Vošnjaka, Prepeluha, Lončarja, Agneletta, Wendla — in se mnogo mudi ob opisu socialno-političnega delovanja Krekovega.

Ker sta oba članka v reviji edina, se je revija na ta način nekako predstavila s posebno «slovensko številko». Obžalovati je, da ni boljša. Nje značilna barva izhaja iz dejstva, da izdaja revijo «L' istituto per l' Europa orientale in Roma», pri katerem ima glavno besedo A. Palmieri. J. A. G.

Iz slovaške kulture. Tajnik «Slovaške Matice» Štefan Kréméry je izdal letos knjigo «Pät rokov Matice Slovenskej», ki v njej opisuje znanstveno-umetniško prizadevanje «Slovaške Matice» od njene obnovitve 1919. pa do 1923. leta. Iz te knjige povzemamo bilanco kulturnega dela, ki ga je vršil slovaški narod. Število članov je v tej dobi rastlo takole: 1275, 3982, 6097, 7663, 8439; število publikacij je znašalo v tem času 59 na 7935 straneh v 165.100 izvodih. Centralni odbor je deloval znanstveno in umetniško v petih odsekih (zgodovinski, literarno-zgodovinski, narodopisni, jezikovni in umetniški), 77 krajevnih odborov je pa gojilo znanstveno in umetniško vzgojo naroda s predavanji (2768) in akademijami (424), poučnimi tečaji (295) in gledališkimi predstavami (1051). Poleg tega so krajevni odbori vzdrževali 50 stalnih in 59 potujočih knjižnic ter 24 čitalnic z 209 časniki. Dr. L.

Najstarejša slovstvena družba. To je toulousanska akademija Jeux Floraux (Cvetne igre), ki deli vsako leto nagrade za pesništvo. Ustanovili so jo trubadurji z nazivom «Kolegij vesele vede» dne 3. maja 1324. Najboljše pesmi v provencaščini (langue d'oc) so dobivale priznanja v obliki zlatih in srebrnih cvetic: neven ali smilj, klinček, šipek, meseček ali babji prstanec, marjetica, vijolica, lilija, lovorika. Odtod ime Jeux Floraux. Posihdob so se poetični turnirji vedno vršili ob tem letnem času, razen med veliko Revolucijo. Okrog leta 1500. je baje visoka gospa iz Toulouse, Clémence Isaure, proslula po svoji krasoti in duhovitosti, žrtvovala precej imetja, da je podelila nov sijaj tej stari šegi. Vsekakor pa so se igre preosnovale leta 1694. in posehkrat je bila samo francoščina tu dovoljena. Letos obhaja od 1. do 3. majnika ta najstarejša evropska književna organizacija svojo šeststoletnico z velikimi slavnostmi na Kapitolu. Francosko Akademijo bo zastopal znani romancier Henry Bordeaux kot mojster (maître-ès-jeux), ki bo izpregovoril na čast in proslavo Klemenciji Isaureovi. General de Castelnau bo predsedoval razdelitvi zlatih ali srebrnih cvetov, ki bodo tokrat osobito mnogobrojni. Razen običajnih, gori naštetih, so velikodušni darovalci ustvarili novih. Baron Desazars de Montgailhard je poklonil zlat negnoj za natečaj iz Mistralovega jezika, dočim je dal znani nam grof Begouen izrezljati srebrno šmarnico in baron de Bouglon tuberozo za francosko pesništvo, itd. Nagrade bodo krasne. Prisedniki (mainteneurs) preresetavajo 535 pesnitev. Ako že ne zaslede nobenega Hugoja, se bo pač pojavil kak Soumet, avtor «Božanstvene epopeje», kak Laurent Tailhade, ki se odlikuje po čudovitih baladah in aristofanskih poczijah, kak Albert Samain, mehkobni, mračni melanholik in slavitelj «ženske duše», ki so vsi trije že v rani mladosti odnesli častno darilo z apolonskega megdana. A. D.

 Urednikov «imprimatur» dne 11. marca 1924

Lope de Vega so prožili strupene strelice v «španskega Homera» ali «andaluzijskega Pindara», ki je tolikanj pripomogel do propadanja španske književnosti. A zaman. Sami so podlegli bolj ali manj njegovemu vplivu.

Za zgled sem ponašil eno njegovih najkrajših romanc, akoprav ni tako značilna kot n. pr. «Angélica y Medoro». Vendar opaziš nekaj prisiljenega, iskanega v njej, na priliko paralelizem: 2 sulici za kralja, 2 stvari (dušo in život) za ljubico; Afričanka veli stotniku, naj gre kar nag in gol (desnudo) v bitko, češ, možak «roke trde ko železo, srca trdega kot jeklo» ne potrebuje orožja. Pa še drugih precioznosti najde pozorni čitatelj.

Dasi je aragonska šola (brata Lupercio, Argensola in dr.) pobijala gongorizem, je občinstvo slepo drlo še za nekim drugim manieristom. To je Ledesma Buitrago (1562—1623), ki si je izobličil konvencionalen slog, imenovan conceptismo po njegovi zbirki «Conceptos espirituales» (1600). Šolastična tenkoumja (agudezas), besedni kontrasti in dovtipi (retruécanos), dvoumnosti pomenijo ojačen gongorizem. O svetem Lovrencu, ki so ga nejeverniki do smrti spekli na ražnju, pravi Ledesma:

Seréis sabroso bocado
para la mesa de Diós,
pues sois crudo para vos
y para todos asado.

Na svojo mizo kot grízljaj tečen
dobíl vas bode Bog,
saj zase ste sirov in strog,
a za vse človeštvo ste pečen.

Kdor pozna to literarno modo, bo laže doumel marsikako podrobnost v začetnih Shakespeareovih delih. A. D.

Iz zgodovine naše literatske provincijalnosti. Ko je Mihael Lendovšek pripravljajl izdajo zbranih spisov A. M. Slomška, je po kanoniku Fr. Kosarju izvedel, da se v mariborski škofovski biblioteki nahajajo neki Slomškovi rokopisi. Zato se je obrnil k škofu Stepischneggu s prošnjo, naj mu dovoli njih porabo, ter je izdajo izbranih Slomškovih del v pismu škofu motiviral s sledečimi besedami (proti koncu decembra 1875): «Vorzüglich war es die Absicht, dem Bestreben der ‚Jungen‘, die ganze slowenische Belletristik mehr und mehr auf liberale, die Moralität der Jugend gefährdende Bahnen zu lenken, ein recht kräftiges Antidotum zu bieten; das war in erster Linie die Absicht, die mir bei der Inangriffnahme obigen Werkes vorschwebte.» Prijatelju, štajerskemu poetu Hašniku, katerega je vpraševal po avtorjih raznih anonimnih pesmi njegove dobe, med katerimi je slutil tudi Slomška, pa je pisal (7. februarja 1876): «Moj glavni namen pri vsem tem delu je, štajerskim slovenskim pesnikom (in pisateljem sploh) priboriti tisto občno pripoznanje in veljavo, katera jim gre v literaturi slovenski. Krajnci nas prezirajo. Zato sestavljam spis pod naslovom «Štajarski slovenski pisatelji in njih dela» — in ga mislim ob svojem času v posebni knjižici izdati.» Kako daleč je ta svoj spis dognal, ni znano; toda jasea znak istega duha, kakor se razodeva v tem pismu Hašniku, je stavek v pismu Dupelniku (21. decembra 1875): «Vodnik zgine pred Slomšekom kakor kapljica v morju.» Vse to se je godilo približno v onem obdobju, ko je Davorin Trstenjak izjavil v imenu štajerskih Slovencev, da sicer priznavajo Ljubljano kot slovensko centralo, da pa ne pripuščajo, da je baš v Ljubljani vsa modrost doma. Od teh Lendovškovih pisem nas loči več ko petdeset let, toda njegov duh živi še vedno krepko. Javlja se n. pr. v novi izdaji zbranih del Razlaga in Hausmannice (leta 1926!), javlja še v tem in onem, v samih neprijetnih stvareh, o katerih bo pisal bodoči kronist našega literatskega provincijalstva. J. A. G.

Urednikov «imprimatur» 17. septembra 1927.